

Felix Salten
Bambi

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Felix Salten
Bambi

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Felix Salten, 1966, 2012
Translation © by Elena Chmelová
Illustrations © Mirko Hanák
© Albert Müller Verlag, Zürich
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava

Felix Salten: Bambi
Z nemeckého originálu Bambi (Albert Müller Verlag, Zürich, 1966)
preložila Elena Chmelová, 1966, 2012
Ilustroval Mirko Hanák, 1966
Zodpovedná redaktorka Iva Vranská Rojková
Obálku s použitím ilustrácie Mirka Hanáka spracovala Anna Chovanová
Grafická úprava a zalomenie Anna Chovanová
Tlač PM Turany
Druhé upravené a prepracované vydanie
Vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov prvé
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-620-5

„Nespočetné hodiny strávené v lese ma priviedli k skalopevnému presvedčeniu, že zvieratá aj myslia a zhovárajú sa medzi sebou. Z tohto presvedčenia vznikol Bambi. Zviera nevie klamať. Či patrí k tým, ktoré zabíjajú, alebo k tým, ktoré sú zabíjané, vždy je nevinné, vždy úprimné. A nikdy nie je sentimentálne.“

Felix Salten

„Bambi je utešená kniha. Uchváti nielen deti, ale aj tých, čo už nemajú to šťastie, aby nimi boli. Azda ani nepoznám rozprávku o zvieratkách, ktorá by sa mohla v pravdivosti a vo vnímaťvom pozorovaní merať s týmto životným príbehom. Felix Salten je básnik. Hlboko precítil podstatu prírody a miluje zvieratá. Obyčajne nerád vidím vychádzať ľudské slová z úst nerozumných tvorov. No na tejto knihe je znamenité práve to, že slová skutočne vyjadrujú pocity hovoriacich bytostí. Je to malé majstrovské dielo jasné, pestré a miestami dojímavé.“

John Galsworthy (z úvodu k anglickému vydaniu knihy)

„Zvieratá Vám za to nemôžu poďakovať, a tak to musia urobiť ľudia.“

Stefan Zweig v liste Felixovi Saltenovi (20.12.1931)

1

Narodil sa v húštine, v malej zastrčenej lesnej skrýši, zdanlivo ľahko prístupnej zo všetkých strán, no v skutočnosti odvádiť dobre chránenej.

Bolo tu dosť tesno – len-len že sa našlo miesto preňho a jeho matku.

Nuž stál tu a povážlivo sa kolembal na tenkých nohách. Hlúpo hľadel pred seba zahmlenými očami, ktoré ešte nevideli, zvesil hlavu a veľmi sa chvel – bol ešte celkom ochromený.

„Aké krásne dieťa!“ zvolala straka.

Priletela sem, lebo ju privábili chrapľavé stony, ktoré sa matke vydrali v bolestiach. Straka teraz sedela na blízkom konári. „Aké krásne dieťa!“ vravela. Nedostala odpoveď, no horlivo rečnila ďalej. „Aké podivné, že vie hneď aj stáť, aj chodiť! Aké zaujímavé! Ešte nikdy v živote som niečo také nevidela. Pravda, som ešte mladá, len pred rokom som vyletela z hniezda, azda i to viete. Ale vidí sa mi to veľkolepé. Také dieťa... len v tejto sekunde prišlo na svet, a už vie stáť na nohách. Myslím, že je to vznešené. Vôbec – vidí sa mi, že pri vás, srnách, je všetko veľmi vznešené. A vie hneď aj behať...?“

„Vie,“ odvetila matka ticho. „Ale musíte mi prepáčiť, že sa vám teraz nemôžem venovať. Mám toľko roboty... a okrem toho... som ešte trochu unavená.“

„Len sa nedajte vyrušovať,“ povedala straka, „veď ani ja nemám kedy. No také niečo nevidno každý deň. Prosím vás, keby ste vedeli, koľko námahy spôsobujú tieto veci nám, vtákom! Naše detváky, keď sa už konečne vyklújú z vajca, sa nevedia ani len pohnúť, bezmocne ležia v hniezde a potrebujú opateru, o akej vy, pravda, nemáte ani poňatia. Koľko to dá roboty nakrmiť ich a koľko strachu rodič vytrpí, aby ich aj ustrážil. Uvážte len, prosím vás, aká námaha je zháňať pre deti potravu a pritom dávať pozor, aby sa im nič nestalo. Keď nie ste pri nich, chúďatká, ani si nevedia v ničom poradiť. No nemám pravdu? A ako dlho trvá, kým sa začnú pohybovať, kým im narastie perie a kým sú konečne na niečo súce.“

„Odpusťte,“ upozornila ju matka, „ale nepočúvala som vás.“

Straka odletela. Hlúpa stvora, hútala, vznešená, ale hlúpa!

Matka si to ani nevšimla. Ďalej horlivo umývala svoje novorodeniatko. Lízala ho jazykom, a v tom bolo všetko naraz: starostlivosť o telesnú hygienu, hrejivá masáž i láskanie.

Maličký sa trochu zatackal. Matka ho tíško postrkávala a hladkala po celom tele. Trošičku sa prikrčil a bol celkom ticho. Na svojom červenkastom kožúšku, ešte trochu postrapatenom, mal zopár bielych škvŕn a na splašenej tváričke mláďatka sa ešte zračila stopa po hlbokom spánku.

Okolo rástli liesky, svíbie, trnky a chabzda. Vysoké javory, buky a duby tvorili nad húštinou zelenú strechu a z tvrdej tmavohnedej zeme vyrastalo papradie, orešec a šalvia. Celkom nizučko sa krčili lístky fialiek, ktoré práve odkvitli, a jahôd, ktoré len začínali kvitnúť. Cez husté lístie sa predieralo jarné slniečko sťa zlatá priadza. Celý les zvučal množstvom hlasov, prenikali ho akoby v radostnom rozčúlení. Vlha neúnavne jasala, holuby bez prestania cukrúkali, drozdy pískali, pinky ťukali, sýkorky čvirikali. Pomedzi to vyzývavo šiekali sojky, straky rapotali, akoby sa smiali, a bažanty kotkodákali kovovým hlasom. Občas sa cez túto zmiešaninu hlasov predral prenikavý, krátky jasot ďatľa. Nad korunami stromov sa vznášalo naliehavé, páľčivé volanie sokola a ozýval sa vytrvalý, zachrípnutý zbor vrán.

Maličký nerozumel ani jednej z mnohých piesní a volaní, ani jedinkému slovu rozhovorov. Ešte ich vôbec nevnímal. Necítil ani pachy, ktoré vydychoval les. Počul iba tichý šelest, ktorý mu prebiehal po kožúšku, kým ho matka umývala, ohrievala a bozkávala, a nezaťahoval nič, len jej blízke telo. Schúlil sa do tejto lahodnej hrejivej blízkosti, hladný začal hľadať a našiel prameň života.

Kým pil, matka sa a ním láskala. „Bambi,“ zašepkala.

Pritom každú chvíľu dvíhala hlavu, nastražila uši a nasávala vietor. Potom, uspokojená a šťastná, znova pobozkala dieťa.

„Bambi,“ opakovala si, „môj malý Bambi.“

Teraz, na počiatku leta, stromy ticho stáli pod modrým nebom,

vystierali ramená a prijímali silu, ktorú dávalo slnko zemi. Na výhonkoch a na kríkoch v húštine rozkvitli kvety – biele, ružové alebo žlté hviezdčky. Na niektorých sa už objavili nespočetné drobné plody, učupené na tenkých končekoch vetvičiek. Nežné, ale mocné vyzerali ako malé zaťaté pästičky. Zo zeme vykvitli farebné hviezdice mnohých rozmanitých kvetov, takže tmavý lesný pokrovec hýril ohnivými i jemnými farbami. Všetko voňalo sviežim lístím, kvetmi, vlhkou pôdou a mladým drevom. Na svitaní i za súmraku zunel celý les tisíckami hlasov a od rána do večera vo voňavom tichu bzučali včely, osy a čmeliaky.

Takto plynuli dni Bambiho raného detstva.

Cupkal s matkou po úzkom chodníčku uprostred krovísk. Ako príjemne sa šlo! Husté vetvy ho jemne hladili po bokoch a mätko sa uhýbali z cesty. Zo desať ráz sa mu zdalo, že je cesta zarastená a neschodná, a predsa sa vždy dostali pohodlne ďalej. Všade bolo plno takýchto cestičiek, viedli krížom-krážom cez celý les. Matka ich všetky poznala, a keď Bambi niekedy zastal pred hustým kroviskom ako pred nepreniknuteľnou zelenou stenou, matka vždy bez váhania a bez hľadania spoznala miesto, kade viedla cesta.

Bambi sa vypytoval. Veľmi rád sa spytoval matky na to i ono. Nepoznal nič krajšie na svete, než sa ustavične pýtať a potom počúvať matkinu odpoveď. A vôbec sa nečudoval, že mu bez prestania a bez námahy prichádza na um otázka za otázkou. Zdalo sa mu to celkom prirodzené, lebo bol ustavične vo vytržení. I chvíľky, keď zvedavo čakal na odpoveď, považoval za čarovné. A keby prišla akákoľvek odpoveď, vždy ho uspokojila. Pravda, niekedy jej ani nerozumel, ale i to sa mu páčilo, lebo sa mohol ďalej vypytovať, keď sa mu chcelo. Niekedy sa ďalej nepýtal, ale aj to malo svoju krásu, lebo potom sa

zabával tým, že to, čomu nerozumel, si vybájl po svojom. Niekedy vy-
cítil, že mu matka nedala úplnú odpoveď, že mu úmyselne nepovedala
všetko, čo vedela. A to bolo ešte krajšie. Lebo vtedy v ňom ostala
zvláštna zvedavosť, akési tušenie, tajomné a radostné očakávanie, pri
ktorom odrazu cítil v srdci veselosť i bôľ, a tak veľmi, že čušal.

Teraz sa spýtal: „Čia je táto cesta, mamička?“

Matka odvetila: „Naša.“

Bambi sa pýtal ďalej: „Tvoja a moja?“

„Áno.“

„Nás oboch?“

„Áno.“

„Len nás dvoch?“

„Nie,“ povedala matka, „naša, srn.“

„Čo sú to srny?“ vyzvedal sa Bambi a smial sa.

Matka sa za ním obzrela a smiala sa tiež: „Ty si srnec a ja som srna.
My sme srny. Rozumieš?“

Bambi vyskočil od smiechu: „Áno, rozumiem. Ja som malý srnec
a ty si veľká srna, však?“

Matka prisvedčila: „No vidíš.“

Bambi zas zvážnel: „Sú ešte aj iné srny okrem teba a mňa?“

„Pravdaže,“ poučovala ho matka, „je nás mnoho.“

„Kde sú?“ zvolal Bambi.

„Tu všade,“ odvetila matka.

„Ale... nevidím ich.“

„Však ich uvidíš.“

„Kedy?“ Bambi od veľkej zvedavosti zastal.

„Onedlho.“ Matka šla pokojne ďalej.

Bambi ju nasledoval. Mlčal, ale lámal si hlavu nad tým, čo to asi

môže znamenať onedlho. Došiel k výsledku, že onedlho iste nie je hneď. Nebol si však na čistom, kedy onedlho prestane byť onedlho a začne byť dlho. Zrazu sa spýtal: „Kto spravil túto cestu?“

„My,“ odvetila matka.

Bambi sa čudoval: „My? Ty a ja?“

Matka vysvetlila: „Nuž, my... my srny.“

Bambi sa zaujímal: „Ktoré?“

„My... všetky,“ odbavila ho matka.

Šli ďalej. Bambi bol veselý a chcelo sa mu odskočiť z cesty, ale držal sa poslušne pri matke. Tesne pred nimi čosi zašuchorilo. Niečo popri nich rýchlo prebehlo a skrylo sa v papradí medzi hustými lopúchovými listami. Tenučký hlások slabo zapískal, potom zavládlo ticho. Iba listy a steblá trávy sa na tom mieste ešte v zášklboch chveli. Tchor naháňal myš. Teraz sa prešmykol okolo nich, prikrčil sa a chystal sa na hostinu.

„Čo to bolo?“ vyzvedal sa rozrušený Bambi.

„Nič,“ tíšila ho matka.

„Ale...“ Bambi sa triasol, „veď som videl...“

„Nuž, áno,“ priznala matka, „nezľakni sa. Tchor usmrtil myš.“

Bambiho to však veľmi prestrašilo. Neznáma veľká hrôza mu stisla srdce. Trvalo dlho, kým sa zas zmohol na slovo. Potom položil otázku: „Prečo usmrtil myš?“

„Lebo...“ matka sa zháčila. „Poďme rýchlejšie,“ odvetila potom, akoby jej niečo zišlo na um a medzitým na otázku zabudla. Pustila sa do mierneho behu. Bambi skackal za ňou.

Prešla hodná chvíľa a zas kráčali spokojne vedľa seba. Napokon sa Bambi skrúšene opýtal: „Aj my niekedy usmrtime myš?“

„Nie,“ šepla matka.

„Nikdy?“ dobiedzal Bambi.

„Nie, nikdy,“ zopakovala.

„Prečo nie?“ zaujímal sa Bambi s uľahčením.

„Lebo my nikoho nezabíjame,“ povedala matka prosto.

Bambi sa zas rozveselil.

Spomedzi vetiev mladého jaseňa, ktorý sa vypínal neďaleko ich cesty, sa ozýval hlasitý škrek. Matka šla svojou cestou a vôbec si to nevšímala. No Bambi zvedavo zastal. Tamhore medzi konármi sa vadili dve sojky o hniezdo.

„Hľadzte sa čím skôr odtiaľto vypratať, vy naničhodnica,“ kričala jedna.

„Nenadrapujte sa toľko, vy bláznivá stvora,“ odvetila jej druhá, „vôbec sa vás nebojím.“

Prvá priam zúrila: „Hľadajte si svoje hniezda sama, zbojník akýsi! Rozmlátim vám hlavu!“ Bola celkom bez seba. „Taká bezočivosť!“ škrečala. „Taká bezočivosť!“

Druhá zbadala Bambiho, zlietla o niekoľko konárov nižšie a zahriakla ho: „Čo sem gániš, ty sopľoš? Prac sa odtiaľto!“

Bambi vyľakane odskočil, dobehol matku, zastrašený šiel zas pekne spôsobne za ňou a myslel si, že ani nezbadala, keď zaostal.

Po chvíli sa pýtal: „Mama, čo je to bezočivosť?“

Matka riekla: „Neviem.“

Bambi premýšľal. Potom zas začal: „Mama, prečo sa tie dve na seba tak hnevali?“

Matka odvetila: „Škriepili sa pre jedlo.“

Bambi sa pýtal: „Budeme sa aj my niekedy škriepiť pre jedlo?“

„Nie,“ sľubovala matka.

Bambi sa spýtal: „Prečo nie?“

Matka vysvetľovala: „Je ho tu dosť pre všetkých.“

Bambi chcel ešte niečo vedieť: „Mama...?“

„Čo je?“

„Budeme sa aj my niekedy na seba hnevať?“

„Nie, dieťa moje,“ utešovala ho matka, „u nás také niečo nejestvuje.“

Šli ďalej. Zrazu bolo pred nimi jasno, osľňujúco jasno. Došli na koniec spleti zeleného krovia i kríkov a cesta sa už končila. Ešte niekoľko krokov a ocitli sa v svetlom voľnom priestore, ktorý sa pred nimi roztvoril. Bambi chcel skackať ďalej, no matka zastala.

„Čo je to?“ zvolal netrpezlivo, priam očarený.

„Lúka,“ poučila ho matka.

„Čo je to lúka?“ naliehal Bambi. Matka ho zahriakla: „Uvidíš sám.“ Zvážnela a začala byť ostrážitá. Stála nehybne so vzpriamenou hlavou,

napäto počúvala, hlbokými nádychmi skúmala vietor a vyzerala prísne.

„Všetko je v poriadku,“ povedala napokon, „môžeme vyjsť.“ Bambi sa rozbehol, ale zastala mu cestu. „Počkáš, kým ťa zavolám.“ Bambi v mihu poslušne stál. „Tak je to správne,“ pochválila ho matka. „A teraz si dobre pamätaj, čo ti poviem.“

Bambi počul, ako vzrušene rozmýšľala a bol veľmi napätý. „Nie je to také jednoduché ísť na lúku,“ pokračovala matka. „Je to ťažké a nebezpečné. Nespytuj sa prečo. Neskôr na to prídeš sám. Nateraz poslušni, čo ti poviem. Dobre?“

„Áno,“ sľúbil Bambi.

„Nuž dobre. Najprv pôjdem von ja. Ostaň tu a čakaj. A stále sa dívaj na mňa. Maj ma neprestajne na očiach. Keď uvidíš, že bežím nazad sem dnu, tak sa obráť a ujdí tak rýchlo, ako len budeš vládäť. Ja ťa už dobehnem.“ Odmlčala sa, zdalo sa, že uvažuje, a potom dôrazne pokračovala: „Rozhodne utekaj, utekaj, čo ti budú sily stačiť. Utekaj... aj keby sa niečo prihodilo... aj keby si videl, že... že padám... nestaraj sa o mňa, rozumieš? Čokoľvek budeš vidieť alebo počuť... len preč, ihneď a tak chytro, ako len vládzeš! Sľubuješ mi to?“

„Áno,“ povedal Bambi ticho.

„Ale keď ťa zavolám,“ vravela matka ďalej, „môžeš vyjsť. Vonku na lúke sa môžeš hrať. Je tam pekne a bude sa ti tam páčiť. Len... aj to mi musíš ešte sľúbiť... na prvé zavolanie musíš ku mne hneď pribehnúť. Bezpodmienečne! Počul si?“

„Áno,“ prisvedčil Bambi ešte tichšie. Matka hovorila tak vážne.

Rozprávala ďalej: „Tam vonku... keď zavolám... nesmieš potom vyvalovať oči na všetky strany a vypytovať sa, ale ako vietor uháňať za mnou. Zapamätaj si to! Bez rozmýšľania, bez váhania, hneď, ako sa